

Písomný výstup pedagogického klubu

1. Prioritná os	Vzdelávanie
2. Špecifický cieľ	1.1.1 Zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov
3. Prijímateľ	Gymnázium Pavla Horova, Masarykova 1, Michalovce 07179
4. Názov projektu	GPH - Reserata pro Futuro
5. Kód projektu ITMS2014+	312011U411
6. Názov pedagogického klubu	Dejepis - čitateľská gramotnosť
7. Meno koordinátora pedagogického klubu	PhDr. Michal Košičan PhD.
8. Školský polrok	február 2020 – jún 2020
9. Odkaz na webovú stránku zverejnenia písomného výstupu	https://www.gphmi.sk/gph-reserata-pro-futuro/

10.

Úvod:

Stručná anotácia

Zámer a priblíženie témy písomného výstupu

Nadväzujúc na stretnutia klubu učiteľov dejepisu – čitateľská gramotnosť a metodickú diskusiu o sprístupnení nových metodických trendov a metód vo vyučovaní voliteľného predmetu Seminár z dejepisu pre štvrtý ročník, ako aj reflexii vybraných koncepcií vo vyučovaní spomínaného predmetu chceme pre prácu s historickým prameňom a rozvoj čitateľskej gramotnosti u študentov priblížiť v našom výstupe inovatívne stratégie učenia a myslenia „E – U – R“ a globálnu metódu. Jedná sa o pomoc učiteľa žiakom, ktorej cieľom je pochopenie historického prameňa a následná možnosť rozvoja tvorivého myslenia jeho prijímateľmi.

Kľúčové slová

Historické myslenie, historický prameň, nové prístupy k historickému vzdelávaniu, bádanie, žiak, učiteľ, stratégie myslenia, evokácia, reflexia, E- U –R, globálna metóda

Jadro:**Popis témy/problém**

"Popis fáz – stratégií učenia a myslenia E –U- R a globálnej metódy pri uplatnení práce s pramenným materiálom v príprave podkladov pre predmet Seminár z dejepisu pre štvrtý ročník."

Dejepisné vyučovanie ovplyvňujú nové moderné trendy, ktoré odrážajú súčasný vývoj spoločnosti a jej problémov (napr. multikulturalita, problém identity, problematika imigrácie, xenofóbie a tolerancie, problém globalizácie), vývoj v oblasti histórie ako vedy a pedagogických disciplín. Pri formovaní historického vedomia si študenti pracou s primárnym historickým materiálom – prameňom musí uvedomiť:

- Človek snažiaci sa chápať minulosť v celom jej širokospektrálnom zábere sa nesnaží len o presné menovanie, verifikáciu, či sprostredkovanie faktov. Vždy ide o vlastný prínos receipienta viditeľný v subjektívnej interpretácii toho, čo sa stalo
- História a jej zmysel je v meniacom sa uhle pohľadu každého jednotlivca a teda žiadna interpretácia dejín nie je jediná správna.
- Pohľad, domnienka, či interpretácia rôznych udalostí aj keď môže byť opozitná k už existujúcim, má často rovnakú výpovednú hodnotu ako tie, ktoré vznikli v minulosti.
- Prácou študenta s pramenným materiálom sa naplňa podstata štúdia minulosti v pochopení základných pojmov dejinného bádania a to : kauzálnosť, kontinuita, zmena, chronológia, ktoré je potrebné uplatniť konkrétnym postojom človeka, ktoré prináša každodenný život.

Pri práci s historickými prameňmi s dôrazom na rozvoj čitateľskej gramotnosti v dejepise je vhodné použiť stratégiu učenia a myslenia E-U-R. Ide o proces, pri ktorom učiteľ pomáha študentovi porozumieť obsahu textu v nasledujúcich krokoch:

1. Evokácia (rozhovor pred čítaním historického prameňa). V rámci predmetu Seminár z dejepisu pre 4. ročník ide o vyvolanie informácií z pamäte žiakov, ktoré sú obsahom konkrétnej témy ako aj prameňa, s ktorým sa chystajú pracovať = interpretovať ho. Oživuje už osvojené vedomosti súvisiace s novým učivom, aktivizuje študenta, uľahčuje pochopenie učiva, jeho zapamätanie a v neposlednom rade aktualizáciu.
2. Uvedomenie si významu (tiché alebo hlasné čítanie textu). Žiak sa dostáva do kontaktu s novými informáciami a myšlienkami. V tejto fáze je vplyv učiteľa na žiaka minimálny, aby sa predišlo situácii, že žiak prečíta celú stranu a nevie, o čom text je. Aby žiaci ostali aktívny aj v tejto fáze, doporučujeme pre prácu s historickým prameňom techniku Insert – znakový systém pre efektívne čítanie a myslenie: pri čítaní textu si žiaci na okraj papiera zaznamenajú nové poznatky, ktorým budú nerozumejú, chcú o nich diskutovať alebo k nim zaujať vlastný postoj.
3. Reflexia – rozhovor po čítaní. Podstatou tejto fázy práce s prameňom bude proces návratu žiaka k faktom, ktoré zistil, uvedomil si ich význam pre chápanie konkrétnych historických udalostí, názory, ktoré postuloval na základe multiperspektivity a aktualizácia priebehu procesov vývoja ľudstva na jeho aktuálny spoločenský vývoj. V tejto fáze žiaci diskutujú o tom, čo zistili pri čítaní pramenného textu, čo sa im potvrdilo, s čím nesúhlasia, čo sa im nepáčilo a pod. Učiteľ kladie usmerňujúce otázky, ktorými pomáha študentom pamäťové schémy zodpovedajúce nadobudnutým informáciám.

Globálna výchova nepredstavuje vyučovaciu metódu v pravom slova zmysle, avšak považujeme za potrebné spomenúť ju v súvislosti s modernou školou a alternatívnymi postupmi v edukácii dejepisu. Ide o mladú koncepciu vyučovacieho procesu, ktorej zmyslom je pripraviť žiakov na život v 21. storočí. Globalizácia vo všeobecnosti znamená zjednocovanie sveta v ekonomickej, politickej a kultúrnej oblasti.

Globálna výchova v dejepise môže prebiehať v dvoch smeroch. Učiteľ sa, alebo sústreďí na rozvoj globálnej (celkovej) osobnosti žiaka, alebo sa snaží vysvetliť globálny charakter sveta, histórie a popísať, akú úlohu v ňom zohráva žiak.

V literatúre Pike a Shelby definujú ciele globálnej výchovy takto:

- myslieť systémovo (komplexne),
- porozumieť systémovej (globálnej) podstate sveta vrátane akcentu na historický vývoj ľudstva,
- holisticky chápať vlastné schopnosti a možnosti,
- poznať a rešpektovať, že neexistuje jeden pohľad na minulosť,
- prijímať a uznávať aj iné pohľady na minulé udalosti,
- uvedomiť si a pochopiť globálne podmienky, rozvoj a trendy v súčasnom svete,
- chápať pojmy tolerancia, ľudské práva a zodpovednosť a aplikovať ich v globálnom kontexte,
- orientovať sa na budúcnosť vo svojom vzťahu k ďalšiemu vývoju spoločnosti vychádzajúc z poučenia sa z vlastných chýb,
- uvedomiť si rozhodnutia, ktoré prijímú, a činy, ktoré vykonajú ako jednotlivci ako aj členovia skupiny,
- osvojiť si schopnosti potrebné k politickému a sociálnemu konaniu, vedúcemu k efektívnej účasti na demokratickom rozhodovacom procese na všetkých úrovniach,
- pochopiť, že učenie sa z histórie i osobný rozvoj je nepretržitá cesta bez určitého konečného bodu, interpretácia historického prameňa nikdy nemôže byť a ani nebude konečná
- pochopiť, že nové veci sú síce pokrokom ľudstva, ale sú aj mementom varovania do budúcnosti.

Koncepcia globálnej výchovy zdôrazňuje pozitívnu motiváciu žiakov a vytváranie vhodného prostredia, v ktorom majú žiaci pri práci a diskusiách o obsahu historického prameňa pocit istoty, že môžu bez zábran vyjadriť svoje názory, pričom dôverujú učiteľovi a majú pocit zodpovednosti za spoločnú prácu. Tento koncept vyzdvihuje dôležitosť priamej skúsenosti žiaka s predloženým prameňom a sformovania názoru na otázky, nad ktorými má následne uvažovať.

Žiaci sú hodnotení prevažne slovnou a formatívne – prostredníctvom spätnej väzby a korigovania žiaka k jeho optimálnej činnosti. Učiteľ posudzuje vlastnosti žiaka, ako napr. jeho schopnosť pracovať v skupine, vnímať problémy z rôznych

uhlov pohľadu, jeho empatiu, či dispozíciu získavať nové informácie z predloženého textu.

Zdroje:

<https://rm.coe.int/168049423b> dostupné online 26.6.2020

Turek, I.: Inovácie v didaktike. Bratislava SPN 2004, s. 130-131, ISBN: 80-8052-188-3

Turek, I.: Didaktika. 2. vyd. Bratislava: Iura Edition, spol. s.r.o., 2006. s. 384 598 s. ISBN 978-80-8078-322-8.

Záver:

Zhrnutia a odporúčania pre činnosť pedagogických zamestnancov

- Pri plánovanej tvorbe portfólia historických prameňov postupovať najmä multiperspektívnou metódou
- preštudovať a inšpirovať sa najmä príručkou R. Stradlinga pojednávajúcou o problematike vyučovania dejín 20. storočia. (dostupná online: <https://rm.coe.int/168049423b> ku dňu 25. 6. 2020
- pri výbere historických prameňov a plánovaní práce s nimi zohľadňovať Stradlingom odporúčané zásady : 1. rovnováha medzi tým, čo je historicky dôležité a tým, čo je vhodné pre začlenenie do konkrétneho vzdelávania určitej kategórie žiakov, 2. rovnováha medzi konkrétnym a abstraktným, 3. zohľadnenie rovnováhy medzi vertikálnou a horizontálnou rovinou (*vertikálna* – štúdium zmeny a kontinuity v čase, *horizontálna* – sa vzťahuje na včlenenie konkrétnych udalostí do širšieho európskeho kontextu). zásady prebraté z : <http://ffold.webcreators.sk/mkmet/moderne-trendy-texty.html> dostupné online ku dňu 26.6.2020

11. Vypracoval (meno, priezvisko)	PhDr. Michal Košičan PhD.
12. Dátum	26.6.2020
13. Podpis	
14. Schválil (meno, priezvisko)	RNDr. Renáta Gaľová
15. Dátum	26.6.2020
16. Podpis	

